

FEN LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK TRAVMA SÜREÇLERİ

Her yıl milyonlarca öğrenci eğitim süreçleri içerisinde bir sirkülasyona maruz kalıyor. Okul öncesi, ilkokul, ortaokul, lise, üniversite ve daha üst düzeylerde eğitim öğretim mekanizmaları içerisinde gerçekleşiyor bu sirkülasyon. Eğitim-öğretim sistemlerinin temsilcileri her dönem başında farklı heyecanlarla okul kapılarını öğrencilere açıyor. Özellikle veliler, çocuklarının ders başarılarından ziyade ahlaki gelişimlerini önemstediklerini vurgulasalar da öğrencilerin öğretim çıktılarına(akademik başarılarına) daha çok bakıyorlar.

Eğitim ve öğretim boyutlarından öğretim kısmı, öğrencilerin **akademik** yöndeki gelişimlerini içermektedir. Bir öğrencinin aldığı notlar, derslerinde göstermiş olduğu başarılar onun akademik yanını ifade eder, diyebiliriz. Buraya kadar bir problem yoktur. Çünkü kendisine doğuştan kodlanan potansiyeli etkin ve etkili kullanabilen her öğrenci öğretim müfredatlarında başarıya ulaşabilecektir. Normal zeka düzeylerine göre hazırlanan müfredat programlarını yeterli zaman ve çabayı gösteren öğrenciler iyi seviyelerde tamamlayabileceklerdir. Ancak öğrenciler yaşamlarını ontolojik(varoluş amacı) olarak, sadece akademik başarıya indirgediklerinde akademik travma yaşamaları kaçınılmaz olacaktır. **Travma**, bireylerin yaşamlarında karşılaştıkları ve onları bilişsel(düşünce) ve duygusal olarak deriden etkileyen olaylar sonrası ortaya çıkan durum olarak tanımlanabilir.

Yazıyı artık başlıkta kullandığımız durum ile açıklayabiliriz. Her yıl binlerce öğrenci Fen liselerine yerleşmektedir. Bu öğrencilerin yarıya yakını ise yaşadıkları şehirden başka şehirlere gitmektedir. Fen liselerine yerleşen öğrencilerin çok büyük oranı geldikleri okullarda sınıflarının ve okullarının “en iyi öğrencileri” olarak nitelendirilmektedirler. Dolayısıyla kendi okullarında en iyi olan öğrenciler bir okulda(fen lisesinde) toplanmaktadır.

Ortaokul yıllarında okullarının en iyi öğrencileri olan ve gerek akademik gerekse de sosyal yönleriyle ön plana çıkan, öğretmenlerinin tebrikle, arkadaşlarının da gıptayla baktıkları öğrenciler Fen liselerine geldiklerinde bu öne çıkma durumlarını yitirebilmektedirler. İşte tam bu noktada “**akademik travma**” kavramı gündeme gelmektedir. Çünkü çoğu fen lisesi öğrencisi, yetenek ve ilgileri yönüyle kendilerine denk veya üstün öğrencilerle artık aynı ortamlarda eğitim ve öğretim süreçlerinden geçmeye başlamıştır. Bu durum ortaokul yıllarındaki popülerite durumunu aşağıya çekebilmekte ve öğrencinin ortaokul yıllarındaki öne çıkma durumlarını tekrar yaşayamayacaklarına dair inançlarını çöğaltabilmektedir.

Dokuzuncu sınıfın başlarında “akademik travma” yaşayan, düşünce ve duyguları bu yönde tahrip olan öğrenciler sonraki yıllar boyunca bu psikolojik gerilimi hissetmekte, gerekli zeka düzeyi ve yeteneklere sahip olsa dahi bu psikolojik gerilimin oluşturmuş olduğu tahripten dolayı etkili çalışmalar yapamamakta dolayısıyla gelişim gösterememektedirler.

AKADEMİK TRAVMA BASAMAKLARI

- 1- **Şok:** Öğrencilerin okula başladıkları ilk ayları kapsamaktadır. Akademik travma yaşayan öğrenciler bu süreçte, sosyal uyum ve ders başarı durumlarını akıllıca değerlendirememekte ve diğer arkadaşlarının kendilerinden çok üstün olduklarını, onlara asla yetişemeyeceklerini dair mantık dışı düşüncelerle günlerini stres ve kaygı içerisinde geçirmektedirler. Ailelerin ve öğretmenlerinin değerlendirmelerinde, ortaokul yıllarındaki etkili dönemlerini yitirdiklerini düşünebilmektedirler.
- 2- **İnkâr:** İnkâr aşamasında, öğrenciler okula adapte olmaya başlamışlardır. Ancak bu daha çok sosyal bir adapte olma durumunu içermektedir. Çünkü akademik olarak öğrencinin özgüveni henüz oluşmamıştır. Hala ortaokul yıllarındaki başarı durumunu yakalayamamış ancak öğretmen ve arkadaşlarıyla iletişimlerini geliştirmiştir. Bir yandan ortaokuldaki başarı duygusunu özleyen öğrenci basit birkaç planlı çalışma azmi gösterse de arkadaşlarına akademik olarak yetişemeyeceği mantık dışı inançları nedeniyle hareketsizliğini korumaktadır.
- 3- **Kabullenme:** Genellikle onuncu ya da on birinci sınıfta yaşanan seviyedir. Öğrenci artık içerisinde bulunduğu okulun zor bir okul olduğunu fark etmiş, bunu bilinçaltında değil bilinç süreçlerinde hissetmeye başlamıştır. Önceki yıllarda çalışmadığı zamanları düşünerek pişmanlıklar yaşamakta bir yandan da konularında eksikliklerinin çok fazla olduğunu görüp ümitsizliğe kapılmaktadır.
- 4- **Yenilenme:** Travmatik sürecin izlerinin silinmeye başladığı, yaşanan durumun rahatsızlık verilen taraflarını akıllıca değerlendirip öğrencinin harekete geçtiği basamaktır. Öğrenci bu basamağa geçip geçmediğini “**masa başında geçirdiği sürenin önceki aylarla farkını hesaplayarak**” yorumlamalıdır. Önceki aylara göre ders çalışma sürelerini çoğaltmışsa yenilenme basamağına geçmiştir, diyebiliriz.

Çoğu öğrenci yenilenmeye geçmeye çalışır ancak kısa süre sonra çalışmalarını bırakarak, kabullenme ve inkâr basamaklarına tekrar geri döner. Çünkü çok fazla konuyu biriken öğrenci asla yetiştiremeyeceğini düşünmeye başlar.

Bu kritik aşamada akıllıca değerlendirmeler yapamayan, örneğin “**Uzun zamandır etkili çalışmadım ve diğer arkadaşlarım etkili yöntemlerle çalıştılar. Onların benden iyi sonuçlar almaları şu anda normal. İlk başlarda zorlanabilirim ama zamanla konu eksikliklerimi giderirsem, ben de ilerleyebilirim.**” gibi değerlendirmeler yerine “**asla olmayacak, onlar her zaman en iyisi, hedeflerime ulaşamayacağım, ailemin beklentilerini karşılayamayacağım vb...**” mantık dışı inançlarla düşüncelerini kurgulayan öğrenciler sürekli “kabullenme” ve “inkâr” basamaklarını yaşayacaklardır.

ÖNERİLER

Akademik travma yaşadığını düşünen öğrenciler;

- 1- Öncelikle okul psikolojik danışma servislerinden destek almalıdırlar.
- 2- Mantık dışı, gerçekçi olmayan düşüncelerini akıllıca ele almalıdırlar.
- 3- Sürekli aynı yöntemleri denemek yerine farklı yöntemleri denemeye cesaret etmelidirler.
- 4- Özellikle zorluk çektikleri dersleri belirlemeli ve bu derslerin hangi konularında yeterli olup hangilerinde yeterli olmadıklarının analizlerini yapıp etüt masalarına asmalıdırlar.
- 5- Uzun vadeli planlı programlar yerine gün biterken bir sonraki günün planını yaparak daha sindirebilecekleri ve başarabilecekleri planlamalar yapmalıdırlar.
- 6- Akademik travma basamaklarından hangisinde olduklarını belirleyerek yenilenme basamağına geçmek için çaba sarf etmelidirler.
- 7- Başarılı olan arkadaşlarından çalışma yöntemleri konusunda destek almalıdırlar.
- 8- Stres, kaygı, dikkat eksikliği, zamanı yetiştirememe problem durumlarının birer sebep değil sonuç olduğunun farkına varıp, asıl problemin konu eksikliği ve soru tipi bilmemek olduğunun bilincine varmalıdırlar.

Mehmet Akif DEMİRELLİ
Uzman Psikolojik Danışman